

**Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par zinātnes vajadzībām izmantojamo dzīvnieku aizsardzību”**

**COM(2008) 543 galīgā redakcija – 2008/0211 (COD)**

(2009/C 277/10)

Ziņotājs: **Richard ADAMS KGS**

Padome saskaņā ar Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 95. pantu 2009. gada 12. janvārī nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

*“Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par zinātnes vajadzībām izmantojamo dzīvnieku aizsardzību”*

COM(2008) 543 galīgā redakcija – 2008/0211 (COD).

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Lauksaimniecības, lauku attīstības un vides specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2009. gada 17. aprīlī. Ziņotājs — *Richard ADAMS kgs*.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 453. plenārajā sesijā, kas notika 2009. gada 13. un 14. maijā (13. maija sēdē), ar 173 balsīm par, 14 balsīm pret un 5 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

## **1. Secinājumi un ieteikumi.**

1.1. EESK atzinīgi vērtē šo sen vajadzīgo direktīvu, ar ko standartizēs un regulēs zinātnes vajadzībām izmantojamo dzīvnieku atlasī, izmantošanu un apiešanos ar tiem, bet pauž šaubas par apmēru, kādā minētā direktīva praksē aizvietos, samazinās un pilnveidos dzīvnieku izmantošanu pētniecībā. Tādēļ Komiteja papildus atzinuma projekta pamattekstā ietvertajiem uzsver šādus ieteikumus.

1.2. Komisijai būtu stingrāk jāuzrauga zinātnes vajadzībām izmantojamo dzīvnieku skaits. Šim nolūkam varētu būt vajadzīgas jaunas, nozares specifikai atbilstošas pieejas datu vākšanai un uzraudzībai, no kurām dažas neietilpst izskatāmās direktīvas darbības jomā.

1.3. Ar direktīvu dalībvalstīs būtu jāsapasina pētniecības pārskati un jāizstrādā un jānosaka prasība kompetentām iestādēm katrā dalībvalstī izveidot datubāzi par veiktajiem eksperimentiem ar dzīvniekiem un efektīvi to izmantot, apstiprinot projektus un procedūru īstenošanu.

1.4. Būtu jāpaplašina Eiropas Alternatīvo metožu validēšanas centra (ECVAM) darbība, lai tam būtu ne tikai pētniecības atbalsta funkcija, bet gan galvenā koordinatora loma. Būtu jāizveido ES mēroga izcilības centrs, lai veicinātu un noteiktu par prioritāru 3R metodes izmantošanu visos pašreizējos izmēģinājumos ar dzīvniekiem, tostarp fundamentālos pētījumos medicīnas jomā. Aizstāt, samazināt un pilnveidot (*replace, reduce and refine*) dzīvnieku izmantošanu zinātnes vajadzībām — vispārēja pieeja, kas pirmo reizi noteikta 1958. gadā.

1.5. Īpaša uzmanība jāvelta “smagiem” eksperimentiem, cenšoties noteikt mazāk nežēlīgas alternatīvas. Procedūras, kas varētu radīt lielas sāpes, ciešanas vai bailes, var veikt vienīgi gadījumos, ja nav alternatīvu un efektīvu pētniecības metožu, kas dotu iespēju pētīt atsevišķas slimības, kuras nopietni ietekmē cilvēku veselību. “Stipru sāpju līmenis” ir definēts kā tāds ciešanu vai baiļu līmenis, kas pārsniedz direktīvā noteikto “smago līmeni” saistībā ar procedūru klasificēšanu.

1.6. Direktīvā būtu jānosaka, ka tik drīz, cik tas praktiski iespējams, primātus (izņemot cilvēka ģints primātus), var izmantot izmēģinājumos ar dzīvniekiem tikai tad, ja tie ir nebrīvē audzētu primātu (izņemot cilvēka ģints primātus) pēcteči.

1.7. Direktīvā skaidri jānosaka, ka ar to neierobežo dalībvalstu tiesības piemērot vai pieņemt stingrākus pasākumus laboratorijas dzīvnieku aprūpes un turēšanas jomā.

1.8. EESK aicina zinātnieku aprindas atzīt, ka pētniecības programmas praksē un pēc būtības ir iespējams izstrādāt pilnīgi atbilstoši 3R principa mērķiem, un aņņemties ievērot šo dinamisko pieeju.

## **2. Ievads.**

2.1. Gan mājdzīvnieku, gan lauksaimniecības dzīvnieku labturības un aizsardzības jautājumi risināti vairākās ES direktīvās, lēmumos un regulās. Amsterdamas līgumam pievienotajā 33. protokolā par dzīvnieku aizsardzību un labturību <sup>(1)</sup> tika pausts viedoklis “lai nodrošinātu uzlabotu aizsardzību un ievērotu

<sup>(1)</sup> OV C 340, 10.11.1997.

dzīvnieku kā jutīgu būtnu labturību". Tādējādi ES atzina, ka dzīvniekiem ir augstāks statuss nekā īpašumam vai lietām, un mūsu rīcībai ar tiem jābalstās gan uz ētikas apsvērumiem, gan jābūt reglamentētai. Augstāk attīstītiem dzīvniekiem ir minētais statuss, jo tie tāpat kā cilvēki jūt sāpes un prieku, apzinās savu eksistenci un labprātāk izvēlas patīkamu, ilgu dzīvi. Dažas minēto dzīvnieku sugas, kuru neiroloģiskās sistēmas ir pielīdzināmas cilvēka neiroloģiskajai sistēmai, plaši izmanto laboratoriju eksperimentos dažādiem mērķiem. Šādu izmēģinājumu rezultāti var sniegt dažāda līmeņa ieguvumus cilvēkiem, pašiem dzīvniekiem un videi, bet dažos gadījumos izraisīt arī attiecīgo dzīvnieku apdraudējumu, ciešanas un nāvi.

2.2. Izskatāmā direktīva, ar kuru pārskata tiesību aktus, sākot ar 1986. gadu <sup>(2)</sup>, ir viens no vairākiem tiesību aktiem, kuros atspoguļota uzskatu maiņa attiecībā uz dzīvnieku izmantošanu. Nesen ir pārstrādātas direktīvas par dzīvnieku nogalināšanu un transportēšanu, kā arī Kopienas rīcības plāna ieviešana dzīvnieku aizsardzības un labturības jomā, un Komiteja nesēn ir izskatījusi visus minētos dokumentus <sup>(3)</sup>. Šogad visā ES ir stājies spēkā gandrīz vispārējs aizliegums attiecībā uz tādu kosmētikas līdzekļu pārdošanu, kuru izstrādes procesā veikti izmēģinājumi ar dzīvniekiem, un aizliegums veikt jebkādas izmēģinājumus ar dzīvniekiem kosmētikas ražošanas nozarē <sup>(4)</sup>.

2.3. Direktīvas priekšlikums par zinātnes vajadzībām izmantojamo dzīvnieku aizsardzību tiks iekļauts minētajā tiesību aktu kopumā. Dokumentā pilnībā ir atzīts vispārējais mērķis, kuru atbalsta plašākas zinātnieku aprindas, proti, aizvietot, samazināt un pilnveidot dzīvnieku izmantošanu zinātniskajā pētniecībā (pazīstams kā 3R princips). Tādēļ Komitejas atzinumā iekļauti apsvērumi pa to, vai ar priekšlikumu tiks veicināts minētais mērķis, un to, cik lielā mērā ir panākts līdzsvars starp dzīvnieku labturību, ieguvumu cilvēkiem un zinātnisko progresu.

### 3. Direktīvas priekšlikuma kopsavilkums.

#### 3.1. Direktīvas darbības joma un pieļaujamie mērķi.

3.1.1. Direktīvu piemēros attiecībā uz dzīvniekiem (lielākoties mugurkaulniekiem), ko audzē vai izmanto zinātnes mērķiem. Šī direktīva neattiecas uz lauksaimniecības, lopkopības un klīniskās veterinārijas praksi. Pieļaujamie mērķi: fundamentālie pētījumi zināšanu attīstībai bioloģijas vai uzvedības zinātnēs; zinātniskie pētījumi ar mērķi nepieļaut, novērst, diagnosticēt vai ārstēt slimības, vai novērtēt, noskaidrot, regulēt vai mainīt fizioloģiskos stāvokļus; to zāļu, pārtikas produktu vai citu produktu izstrāde, ražošana vai

pārbaude, kurus izgatavo iepriekš minētajiem mērķiem; vides aizsardzība cilvēka labklājības interesēs, zinātniskie pētījumi ar mērķi saglabāt sugu, augstākā izglītība vai apmācība un tiesu medicīnas izmeklēšana.

#### 3.2. Dzīvnieku veidi.

3.2.1. Primātiem ir jābūt audzētiem izmantošanai zinātniskiem pētījumiem, un primātu izmantošana ir pieļaujama vienīgi procedūrās, kuras veic "dzīvību apdraudošu vai novājinošu cilvēka saslimšanu novēršanai, diagnosticēšanai, profilaksei vai ārstēšanai". Cilvēkveidīgo pērtiķu izmantošana ir aizliegta, lai gan ir paredzēta "drošības procedūra", lai dalībvalstīm ar Eiropas Komisijas piekrišanu ļautu tos izmantot, ja zinātniskie pētījumi uzskatāmi par būtiskiem sugas saglabāšanai, vai saistībā ar dzīvību apdraudošas saslimšanas negaidītu epidēmiju. Apdraudētās dzīvnieku sugas var izmantot vienīgi praktiskajos un lietišķajos pētījumos un pārbaudēs, bet ne fundamentālajos pētījumos; procedūrās neizmanto arī klaiņojošus un savvaļā mītošus mājdzīvniekus, kā arī savvaļā sagūstītus dzīvniekus, ja vien netiek sniegts īpašs zinātnisks pamatojums. Turklāt parastās "laboratorijas dzīvnieku" sugas (peles, žurkas, jūras cūciņas, kāmjē, smilšu peles, truši, vārdes, suņi, kaķi) ir jāaudzē izmantošanai procedūrās.

#### 3.3. Procedūru smagums.

3.3.1. Ir noteiktas četras smaguma pakāpes. Viegla, vidēja, smaga un neatgriezeniska (t.i., dzīvnieki tiek nogalināti, kad vēl darbojas vispārējā anestēzija). Komisija noteiks procedūru klasifikācijas kritērijus, kurus apstiprinās regulatīvā komiteja. Šie kritēriji ir būtiski saistībā ar veicamajiem aprūpes un labturības pasākumiem un dzīvnieku atkārtotu izmantošanu izmēģinājumos, un uz tiem attiecas atsevišķi ierobežojumi.

#### 3.4. Atļauju izsniegšana.

3.4.1. Personām ir jāsaņem atļaujas pirms procedūru uzraudzības vai izpildes, dzīvnieku nogalināšanas, izmantojot humānu paņēmienu, un dzīvnieku kopēju pārraudzības. Iestādēm ir vajadzīga atļauja dzīvnieku audzēšanai, piegādei vai izmantošanai procedūrās. Attiecīgi ieceltiem darbiniekiem jābūt atbildīgiem par projektiem un jārisina jautājumi saistībā ar neatbilstību noteikumiem. Katrā iestādē ir jābūt pastāvīgai ētiskās pārraudzības struktūrai. Dalībvalsts noteikta kompetenta iestāde var piešķirt projekta atļauju uz laiku, kas nepārsniedz 4 gadus, pamatojoties uz pārredzamu ētisko novērtējumu, kurā iekļauts projekta zinātniskais vai juridiskais pamatojums; 3R principa izmantošana projekta izstrādē; procedūru smaguma un projekta kaitējuma un ieguvumu analīze (vai dzīvnieku izmantošanu un ciešanas attaisno paredzamais zinātnes progress, kas gala rezultātā dod labumu cilvēkiem, dzīvniekiem vai videi).

<sup>(2)</sup> OV L 358, 18.12.1986.

<sup>(3)</sup> OV C 28, 3.2.2006., 25. lpp.; OV C 151, 17.6.2008., 13. lpp.; OV C 161, 13.7.2007., 54. lpp.; OV C 324, 30.12.2006., 18. lpp.; papildatzinums CESE 879/2009 (NAT/431) pieņemts 2009. gada 13. maijā.

<sup>(4)</sup> OV L 262, 27.9.1976., un OV L 66, 11.3.2003.

3.4.2. Netehniski projekta kopsavilkumi ir jāpublisko visiem apstiprinātajiem projektiem. Dalībvalstis var nolemt izmantot saīsinātu projekta pieteikuma sistēmu (kurā ir iekļauti šādi kopsavilkumi) jebkādiem projektiem, kuros neizmanto primātus, un ir paredzētas tikai tādas procedūras, kuras var klasificēt kā “vieglas”.

### 3.5. Aprūpe un inspekcijas.

3.5.1. Eiropas Konvencijas par to mugurkaulnieku aizsardzību, kurus izmanto izmēģinājumos un citiem zinātniskiem mērķiem (Eiropas Padome, Eiropas līgumu sērija Nr. 123) pārskatītajās pamatnostādņēs par laboratorijas dzīvnieku izmitināšanu un aprūpi tiks iekļautas galvenokārt obligātas prasības. Visās dalībvalstīs būs vajadzīga atbilstoša infrastruktūra un pietiekams skaits apmācītu inspektoru, valsts kompetentā iestāde veic inspekcijas vismaz divreiz gadā, vismaz vienai inspekcijai jābūt neizziņotai, un lielākās iestādēs inspekcijas notiek biežāk. Komisijai ir pienākums kontrolēt valstu inspekciju infrastruktūru un darbību. Jāveic sāka uzskaitē par dzīvnieku izcelsmi, izmantošanu, nodošanu jaunā mājvietā vai iznīcināšanu; attiecībā uz suņiem, kaķiem un primātiem (izņemot cilvēka ģints primātus), ir spēkā īpaši noteikumi.

### 3.6. Alternatīvas dzīvnieku izmantošanai.

3.6.1. Dati par vienā dalībvalstī likumīgi noteiktām izmēģinājumu metodēm tiks atzīti visās dalībvalstīs, lai izvairītos no dublēšanās. Visas dalībvalstis veicina alternatīvu pieeju izstrādi, kuras nav saistītas ar dzīvnieku izmantošanu, un tām jānosaka valsts references laboratorija alternatīvo metožu validācijai. Apšpiežoties ar dalībvalstīm, Komisija nosaka pētījumu prioritātes šīm valstu references laboratorijām, un koordinē to darbību. Ja iespējama pārbaudes metode, kurā neizmanto dzīvniekus, un tā var aizvietot procedūru, dalībvalstis tiek īpaši aicinātas nodrošināt alternatīvās metodes izmantošanu. Dalībvalstīm jānodrošina arī projektos izmantoto dzīvnieku skaita samazināšana līdz minimālajam, neapdraudot projekta mērķus.

## 4. Vispārīgas piezīmes.

4.1. Lai gan dati par izmēģinājumiem ar dzīvniekiem turpina krāties, laboratorijas izmēģinājumos izmantoto dzīvnieku skaits nesen ir sācis pieaugt, un tiek lēsts, ka Eiropā tajos ik gadu izmantoto 12 miljonus dzīvnieku. Jāatzīmē arī, ka aprēķinos nav iekļauti “liekie” dzīvnieki, kuri ir izaudzēti, bet nav izmantoti, un vēlāk ir iznīcināti, kā arī dzīvnieki, kuri ir izaudzēti, nogalināti, un kuru audus turpmāk izmanto pārbaudēs. (Sīkāka informācija par izmantoto dzīvnieku skaitu, izmantojot dalībvalstu brīvprātīgi iesniegtos datus, publicēta “Komisijas Piektais statistikas ziņojumā par to dzīvnieku skaitu, kas Eiropas Savienības dalībvalstīs

izmantoti izmēģinājumos un citiem zinātniskiem mērķiem”, 05.11.2007. Piemēram, no visiem izmantotajiem dzīvniekiem 77,5 % ir grauzēji un truši, 5,4 % — putni un 0,1 % — primāti, kas nav cilvēkveidīgie pērtiņi.) Daļēji to var skaidrot ar tendenci, ka pētnieki eksperimentos izmanto ģenētiski modificētus dzīvniekus, kā arī ar jaunām tiesiskajām prasībām saistībā ar izmēģinājumiem, piemēram REACH regulu <sup>(5)</sup>. Dzīvnieku labturības organizācijas pauž bažas par REACH regulas vispārējo ietekmi uz izmēģinājumiem ar dzīvniekiem, kā rezultātā palielināsies eksperimentos izmantoto dzīvnieku skaits. Citas organizācijas, piemēram, Pasaules Dabas fonds (WWF, <http://www.wwf.org.uk/filelibrary/pdf/animltesting03.pdf>, vienīgi angļu val.), norāda, ka ilgākā laika posmā vides labvēlīgai ietekmei uz faunu būs ievērojamas priekšrocības.

4.2. Biomedicīnas pētījumu organizācijas ir izvirzījušas vairākus jautājumus, kas jāprecizē saistībā ar direktīvas priekšlikumu. Kopumā galvenās bažas šķiet saistītas ar administratīvo izmaksu un birokrātijas pieaugumu, tiesību iespējamu vājināšanos attiecībā uz konfidencialu pētījumu aizsardzību un iespēju, ka kampaņu grupām būs plašāka piekļuve informācijai un procedūrām. Izmēģinājumu dzīvnieku izmantotāji bieži izsaka nožēlu, ka sabiedrība un kampaņu grupas atsakās atzīt, ka izmēģinājumus ar dzīvniekiem to dārdzības un ētisko pretrunu dēļ parasti izmanto kā galēju līdzekli. Komiteja uzskata, ka pētniecības nozare zināmā mērā var pamatot visus iepriekš minētos jautājumus, bet tie pilnībā jau ir ņemti vērā, izstrādājot direktīvu.

4.3. Būtu jāatzīmē, ka pētniecības nolūkiem paredzēto dzīvnieku aizstāšana uzņēmumiem dos komerciālu labumu. Tā kā izmēģinājumi ar dzīvniekiem ir dārgi un laikietilpīgi, alternatīvi risinājumi sniegs jaunas komerciālas iespējas.

4.4. EESK uzskata, ka direktīvas priekšlikumā nav pietiekami izmantota iespēja atspoguļot sasniegumus alternatīvu risinājumu jomā, neizmantojot dzīvniekus. Tā kā Komisijai nav juridiska pamata pieprasīt dalībvalstīm pētniecības pārskatu saskaņošanu, EESK pauž šaubas par kompetentu iestāžu iespējām katrā dalībvalstī izveidot datubāzi par eksperimentiem ar dzīvniekiem, kuru izmantot, izsniedzot atļaujas projektu un procedūru īstenošanai. Komisijai būtu jādara viss iespējams, lai nodrošinātu, ka valstu iestādes, kas atbildīgas par atļauju izsniegšanu, kā arī valstu centri alternatīvo metožu validācijai ir pilnībā informēti par atbilstīgo partnerorganizāciju darbību un spēj izstrādāt kopīgas pieejas ar mērķi novērst iekšējā tirgus kropļojumus.

<sup>(5)</sup> OV L 396, 30.12.2006.

4.5. Dažās dalībvalstīs izmēģinājumi ar dzīvniekiem izraisa lielu interesi sabiedrībā, un sabiedrība jutīgi reaģē uz minēto jautājumu. EESK uzskata, ka tas precīzi atspoguļo sabiedrības attieksmi, proti, vēlmi iespējami mazināt dzīvnieku ciešanas un vienlaikus akceptēt to, ka izmēģinājumi ar dzīvniekiem dažreiz ir vajadzīgi augstāku mērķu labad.

## 5. Īpašas piezīmes.

5.1. Komiteja atzīst, ka direktīvas priekšlikums varētu būtiski ietekmēt izmēģinājumus izmantojamo dzīvnieku skaitu, to samazinot, un uzlabot izmēģinājumus izmantoto dzīvnieku labturību. Lai gan izmēģinājumos izmantoto dzīvnieku skaita ievērojama samazināšana būtu uzskatāma par ilgtermiņa mērķi, skaitlisku mērķu izvirzīšana nebūtu lietderīga, jo tās rezultātā dzīvnieku reglamentēta izmantošana tiktu pārvietota uz ārvalstīm. Tomēr Komisijai ir jācenšas rast iespējas uzraudzīt izmēģinājumos izmantoto dzīvnieku skaitu un vajadzības gadījumā pārskatīt savu pieeju. Šim nolūkam varētu būt vajadzīgas jaunas, nozarei specifiskas pieejas attiecībā uz datu vākšanu un uzraudzību, no kurām dažas neietilpst izskatāmās direktīvas darbības jomā.

5.2. ES pašreizējā darbība alternatīvu risinājumu izstrādes jomā galvenokārt saistīta ar toksikoloģiju, kurā šobrīd notiek mazāk nekā 10 % no visiem izmēģinājumiem ar dzīvniekiem. ES mēroga pieeja alternatīvu risinājumu izstrādes jomā visās pētniecības nozarēs, kurās izmanto dzīvniekus (44.–47. pants) ir ļoti ieteicama, atzīstot, ka galvenais uzdevums būs koordinācijas pārraudzība. Alternatīvu risinājumu izmantojuma paplašināšanai būs vajadzīgs dažādu nozaru speciālistu grupu un likumdevēju iestāžu būtisks ieguldījums, kā arī lielāks atbalsts Eiropas Alternatīvo metožu validēšanas centram (ECVAM), ko ES izveidoja 1991. gadā, un citiem Eiropas un valstu centriem. Būtu jāpaplašina ECVAM darbība, lai tam būtu ne tikai pētniecības atbalsta funkcija, bet gan galvenā koordinatora loma alternatīvu metožu noteikšanā. Komiteja papildus iesaka izveidot ES mēroga izcilības centru, lai veicinātu un noteiktu par prioritāru 3R metodes izmantošanu visās pašreizējos izmēģinājumos ar dzīvniekiem, tostarp ieskaitot fundamentālos pētījumus medicīnas jomā. Tā darbības joma būtu daudz plašāka nekā ECVAM uzdevumi.

5.3. REACH regula rada būtisku problēmu gan rūpniecībai, gan regulējošām iestādēm, īpaši attiecībā uz tās īstenošanas grafiku. Taču tā piedāvā arī iespēju izstrādāt progresīvas izmēģinājumu stratēģijas, kā rezultātā tiks attīstīti ne tikai alternatīvi risinājumi un mazinātas dzīvnieku ciešanas, bet arī uzlaboti dati un samazinātas ražošanas izmaksas nozarē, izmantojot efektīvākas metodes. Daudzi autori ir uzsvēruši vairākpakāpju pieejas izmēģinājumos, pamatojoties uz ECVAM darbību, un tās būtu jāizskata. Šādas pieejas jau izmanto, jo īpaši Ziemeļamerikā.

5.4. Komiteja piekrīt zinātnieku lielākās daļas viedoklim, ka izmēģinājumi ar dzīvniekiem ir devuši vērtīgu ieguldījumu zinātniskajā pētniecībā, un tas turpināsies arī nākotnē. Tomēr arī plašākām zinātnieku aprindām, kas iesaistītas izmēģinājumos ar dzīvniekiem, jāspēj pieņemt pašreizējo pieeju ierobežojumus un nepieciešamību izvērtēt visas metodes, izskatot apsvērumus saistībā ar īpašiem eksperimentiem. Pētniecības programmām, kurās izmēģinājumu ar dzīvniekiem lietderība ir apšaubāma, jābūt prioritārām, izstrādājot alternatīvas. Komiteja atzinīgi vērtē gaidāmo retrospektīvo novērtēšanu par izmēģinājumu ar dzīvniekiem lietderību un uzskata, ka, veicot to visām procedūrām, ir iespējas izvairīties no dzīvnieku nelietderīgas izmantošanas un kļēdēt dažādu ieinteresēto pušu bažas par atsevišķu procedūru vērtību.

5.5. Komiteja atzinīgi vērtē gaidāmo procedūru smaguma klasificēšanu saistībā ar ciešanu līmeņa novērtējumu eksperimentos. Jāvērtē īpaša uzmanība "smagiem eksperimentiem", lai noteiktu mazāk nežēlīgas alternatīvas. Procedūras, kas var radīt stipras sāpes, ciešanas vai bailes, var veikt vienīgi gadījumos, ja nav alternatīvu un efektīvu pētniecības metožu, kas dotu iespēju pētīt atsevišķas slimības, kuras nopietni ietekmē cilvēku veselību.

5.6. Ar izskatāmo direktīvu tiek noteikts, ka katrai dalībvalstij jāatbalsta tādu procedūru un pieeju izstrāde un izmantošana, kas veicina 3R principa piemērošanu ar mērķi mazināt dzīvnieku izmantošanu un ciešanas. To iespējams panākt, gan izmantojot uzlabotas eksperimentālās projektēšanas metodes, gan izvairoties no procedūru dublēšanās un neveicot nevajadzīgi plašus ievirzes pētījumus. Ir jāatbalsta tādas metodes, ar kuru starpniecību ierobežo, pilnveido un, visbeidzot, aizvieto dzīvnieku izmantošanu kā daļu no integrētās testēšanas stratēģijām, piemēram, *in vitro* testi, struktūras un aktivitātes kvantitatīvās sakarības (QSAR), ekspertu sistēmas, datormodelēšana un statistikas metodes. Dalībvalstīm ir jāieceļ arī struktūra, kas sagatavo pārskatus par šādām iniciatīvām, lai nodrošinātu alternatīvu risinājumu izstrādi un izmantošanu.

5.7. Komiteja atzinīgi vērtē direktīvā pausto nostāju gandrīz pilnībā aizliegt cilvēkveidīgo pētījumu izmantošanu.

5.8. Komiteja atzīst, ka primātus (izņemot cilvēka ģints primātus), arī turpmāk izmantos īpašos pētījumos, bet uzskata, ka ilgtermiņa mērķim jābūt visu primātu izmantošanas izskaušanai izmēģinājumos, tiklīdz būs pieejamas pietiekamas alternatīvas. Pagaidām direktīvā būtu jāiekļauj prasība, ka primātus (izņemot cilvēka ģints primātus), var izmantot izmēģinājumos ar dzīvniekiem tikai tad, ja tie ir nebrīvē audzētu primātu (izņemot cilvēka ģints

primātus) pēcteči; kompetentās iestādes var pieļaut izņēmumus, ja ir zinātnisks pamatojums (10. pants). Ņemot vērā neskaidrību, EESK ierosina Komisijai īstenot dzīvnieku labturības novērtējumu un minēto prasību tehniski ekonomisko pamatojumu 5 gadus pēc direktīvas stāšanās spēkā.

5.9. Šobrīd direktīvā noteikts, ka dalībvalstīs jāpiemēro IV pielikumā norādītie minimālie kopšanas un izmitināšanas standarti, un Komisija var pieņemt tehniskā un zinātniskā progresa standartus saistībā ar ierosināto Komitejas procedūru un arī noteikt tos par saistošiem (32. pants). Līguma 95. pantā, kas ir direktīvas priekšlikuma juridiskais pamats, norādītas vienīgi ļoti stingras procedūras dalībvalstīm augstāku standartu aizsardzībai. Lai novērstu neskaidrību, EESK vēlas, lai 32. pantā tiktu iekļauta skaidra

norāde, ar ko apstiprina, ka direktīva neierobežos dalībvalstu tiesības piemērot vai pieņemt stingrākus pasākumus laboratorijas dzīvnieku aprūpes un izmitināšanas jomā.

5.10. Šobrīd direktīvā noteikts, ka lēmumu par atļaujas piešķiršanu projektam pieņem un par to paziņoto izmantošanas iestādei ne vēlāk kā 30 dienu laikā pēc pieteikuma iesniegšanas. Ja dalībvalsts nepieņem lēmumu minētajā laikā, uzskata, ka atļauja ir piešķirta ar nosacījumu, ka attiecīgajā projektā izmanto tikai tādas procedūras, kas klasificētas kā "līdz vieglām", un neizmanto primātus (izņemot cilvēka ģints primātus) (43. pants). EESK uzskata, ka tas ir nepamatoti, un pantam nevajadzētu stāties spēkā, ja atļaujas piešķiršanas norises neatņemama sastāvdaļa ir ētiskā novērtēšana.

Briselē, 2009.gada 13. maijā

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas  
priekšsēdētājs  
Mario SEPI*

---